

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Bana, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelken, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoostra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. B. Kuiper, Haarlem; Mev. H. S. S. Kuiper, Bloemendaal; Dr H. W. Lamah, Assen; Dr C. Linsboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schoulen, Kampen; C. Tazelaar, Amsterdam; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafmeer.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No 58 — Postrekening No 36000.

Abonnement:

f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitel. en Ned.-Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.
Advertentieën: 35 ct. p. regel. Familieberichten 25 ct. p. regel.

INHOUD: Vorm en Geest IV. — Uit de Schrift: Eerste Adam (Lucas 3:21, 22 enz.). — Kerkelijk Leven: Het studeren der Ouderlingen V. Een vraag in sake „Herkomst van de Kerk“ I. — Uit het Politiek en Sociale Leven: De Kerk en de Sociale kwestie: Molenspoorden? — Zending en Evangelisatie: Internationale Zendingraad II. — Kuiper-Bibliografie XIX. — Uit de Buitenlandsche Kerken: Waar zijn ze gebleven? — Persoonlijk: — Stemmen uit onze Kerken. — Kerkenleven.

VORM EN GEEST.

IV.

In het eerste artikel werd beloofd, dat na de dogmatistische beweging, noodig in de tweede helft der vorige eeuw, thans correcties van de eenzijdigheden dier richting de aandacht vragen.

In het tweede artikel werd getracht om aan te toonen, dat de noodzakelijkheid van zoodanige correcties in de Gerel. wereld meer en meer wordt gevoeld, en de spanning in het probleem „vorm en geest“, inzonderheid met het oog op 't N.C.S.V.-debat.

Het derde artikel trachtte vanuit het N.C.S.V.-debat allengs tot een visie te komen aangaande de wijze waarop 't probleem „vorm en geest“ te stellen is.

Thans, in dit vierde artikel, moeten we trachten vanuit de bepaalde voorbeelden weer in de ruimte te komen en zoo mogelijk eenig ideëel resultaat op te maken.

Dit wordt ons mogelijk, indien we naast den naam van Dr A. Kuiper thans den naam noemen van Dr H. Bavinck, den anderen grooten geestesheer van de herleeft Gereformeerde richting.

Dr Kuiper en Dr Bavinck!

Twee mannen, die daar door God tegelijkertijd als een „Jachin“ en een „Boaz“ voor zijn tempel zijn geplaatst! Twee zuilen der gemeente!

Twee mannen, in wie de eeuw zich representeert en door wie de geschiedenis geschiedenis is.

Maar Dr Bavinck behoort toch eigenlijk tot een latere periode dan Dr Kuiper.

Heeft Dr Kuiper het voorrecht gehad door ons Gereformeerde volk woord voor woord te worden verstaan in het meest nauwe contact, dat zich denken laat, Dr Bavinck leefde meer op den achtergrond, werd niet zoo verstaan, gold menigmaal zelfs voor „aanzetend en onbelijnd“. Hij had niet dat contact met het Gereformeerde volk, dat Dr Kuiper had.

En 't heeft hem menigmaal gedrukt

Dr Kuiper heeft men gekend. En men kent hem nog. Maar Dr Bavinck heeft men niet gekend. En althans nog niet genoeg gekend. En den rijkdom, dien God ons in het samen-zijn dezer beide mannen heeft geschonken, hebben wij nog niet ten halve doorzien. Het is aan den toekomenden tijd voorbehouden dezen rijkdom tot het Gereformeerde bewustzijn te brengen. Het zal koers geven aan den levensovergang in het Gereformeerde leven te midden van welken wij leven, dat aan het hoofd van den toekomenden tijd gaat de persoonlijkheid, het leven en de arbeid van Dr Bavinck. Vraag men ons, wat wij willen, als wij spreken over „reformatie“, levensovergang, wordende correcties, nieuwe periode, nieuwstelling van het probleem „vorm en geest“, verlegging van het accent, meer aandacht voor het zieleleven, voor den geest, voor de persoonlijkheid, samenwerking en opbouw daar waar samenwerking en opbouw mogelijk is, enz., dan zal ons stereotype antwoord zijn: „Wij willen dat, wat in Dr Bavinck was!“ En dan sluit dat antwoord een gansch program voor minstens een halve eeuw arbeid in.

Nu versta men dit goed. We pleiten niet voor een vervanging van Dr Kuipers arbeid door Dr Bavincks arbeid en we denken er niet over om een tegenstelling tusschen beide geestesheiden onzer kerken te forceeren.

Wie dat zou willen, zou blijk geven Dr Bavinck wel zeer slecht te kennen en kwam in absolute tegenspraak met Dr Bavinck zelf. Duidelijk moge dit worden gezegd en zoo noodig telkens herhaald.

Maar even duidelijk willen we daarbij zeggen, dat we er evenmin komen, indien we Dr Bavincks arbeid langzamerhand op zijde zouden schuiven en nalaten zouden de geheel eenige taak op te merken, welke God aan dezen grooten man gegeven heeft. Hij had naast Dr Kuiper een eigen plaats en een eigen taak en een eigen arbeid, welke wij tot plicht hebben ter dege op te merken en te waardeeren.

't Is niet toevallig, dat God deze beide mannen naast elkander geplaatst heeft. Er was harmonie in hun ongescheiden onderscheidenheid.

Vaak heeft men Dr Bavinck „vaag en onbelijnd“ genoemd.

Wie dat deed, zag echter niet de geheel eenige taak, die Dr Bavinck naast Dr Kuiper had.

Immers, Dr Kuipers geest drong hem in den tijd en de omstandigheden, waarin en waaronder hij leefde, om het accent te leggen op de zuiverheid van vorm, intellect (de leer van de „ongerepte logische actie“), leer, dogmatiek, formuleering, organisatie. Hij drong op belijndheid en maakte belijndheid. En hij kon niet anders. God gaf hem die taak en daarom vervulde hij die taak. Hij was een man, wiens machtige geest „vormen“ en „belijnen“ kon. Hij heeft aan het Gereformeerde leven opnieuw „gestalte“ gegeven. En dit was heerlijk. Er is daardoor een erfenis overgelegd voor het nageslacht, waarvan misschien eeuwen lang geleefd kan worden.

Maar toch — is niet de grootste mensch nochtans voor God slechts een nietig stofje? Dat wil zeggen: is niet de waarheid zoo rijk en zoo groot, dat nimmer één enkel mensch ze kan vertolken? Is 't niet het noodzakelijk gevolg van ons menschen-zijn, dat zelfs de meest veelzijdige mensch nochtans eenzijdig is?

Naast Dr Kuiper leefde Dr Bavinck. En 't was Dr Bavincks taak, om 't accent te leggen op de ziel meer dan op 't intellect, op den geest meer dan op de formuleering, op het volle Christendom meer dan op de leer, op de persoonlijkheid meer dan op de organisatie.

Ook dat was eenzijdig. Een mensch kan niet anders. Maar 't vulde Dr Kuiper aan en corrigeerde de gevaren van de eerste eenzijdigheid, gelijk Dr Bavinck ze met zijn profetischen blik op onmiskenbare wijze voorzag. Dr Bavinck arbeidde voor de toekomst. En dat in dubbelen zin. Want waar men Dr Kuiper in 'theden begrepen heeft en gevolgd is, is Dr Bavincks arbeid nog niet ten halve verstaan en nog pas zeer ten deele in 't Gereformerd bewustzijn overgegaan.

Dr Kuiper was „belijnd“.

Men noemt Dr Bavinck vaak „vaag en onbelijnd“.

Maar, weet men dan niet, dat achter het belijnde ligt... het onbelijnde, achter den vorm... de geest, achter de organisatie... het mysterie der persoonlijkheid, achter het gestaltelijke... het ongestaltelijke.

De vorm, de formuleering, de organisatie, het intellectuele, — dat is alles belijnd en begrensd en kan ook worden belijnd en begrensd, omdat het vorm, omdat het gestalte is. De geest, de ziel, het persoonlijke echter, dat is het op zichzelf onbelijnde, ongevormde, ongeformuleerde, ongeorganiseerde, ongestaltelijke.

En wie nu inzonderheid tot levenstaak heeft op het laatste de aandacht te vestigen, is daarom nog niet „onbelijnd en vaag“, maar brengt naar eigen taak de andere zijde der werkelijkheid naar voren, die vaag en onbelijnd is, omdat het „mysterie“ is.

Dr Kuiper was belijnd, zeer zeker. Maar men mag Dr Bavinck daarom nog niet onbelijnd en

vaag noemen. Dr Bavinck heeft naast Dr Kuipers genialen scheppenden arbeid onverpoosd en met alle kracht gewezen op het mysterie, dat overal de bron is, waaraan alle gestaltelijkheid opwelt. Om een beeld te gebruiken — Dr Kuiper leefde uit het „verticale“ de eeuwigheidslijn, zeer zeker, — maar hij arbeidde inzonderheid in het horizontale, in de tijd-lijn. Dr Bavinck zag het horizontale, voelde er in mede en bad er in mede, maar hij schouwde 't liefst in het verticale, in de eeuwigheidslijn.

En wat is nu het juiste, wat is de waarheid?

Hierop past het antwoord, dat beide waarheid is. Het belijnde is waar, en het onbelijnde is ook waar. Want de ziel is onbelijnd en vaag, omdat ze met haar wortelen rust in de diepten Gods, maar ze wordt belijnd in het bewuste, in den vorm, in denken, willen en gevoelen, of beter gezegd, in gedachten, willingen en gevoelens. De geest is onbelijnd (Joh. 3:8), maar wordt belijnd in dogmatiek, ethiek en aesthetiek. De persoonlijkheid is onbelijnd, maar wordt belijnd, begrensd, bepaald door de organisatorische en ordenende invloeden der samenleving. En ook omgekeerd heeft het belijnde, geformuleerde, bepaalde en gevormde weer invloed op het onbelijnde, diepe en ongevormde van 't zelf, geest en persoonlijkheid.

Beide is waar. Het is de geest die den vorm schept, het is de vorm, waaruit de geest gekend wordt. Er is wisselwerking tusschen beide, een wisselwerking, die niet beter kan worden geformuleerd dan door het grondwachtwoord der theistische wereldbeschouwing, n.l. „ongescheiden onderscheidenheid“. En 't leven is, dat nu eens 't accent moet vallen op het éene, dan weer het accent op het andere, en steeds de ebbe de werking van den vloed moet corrigeren, maar ook de vloed de werking van de ebbe corrigeert, een golven van het leven, waarin de spanning en de strijd nimmer verloren kunnen gaan, maar blijven zullen tot der wereld einde.

In deze tragiek zijn wij steeds bevangen. Maar Gode zij dank, 't is niet enkel tragiek. Er komt een tijd, dat er geen tijd meer zal zijn. En dan blijkt de tragiek van die tweedheid inleidend geweest te zijn tot de blijdschap der eeuwigheid.

VAN DER VAART SMIT.

P.S. Na het voltooven van mijn artikelreeks lees ik in de Gereformeerde (Amerikaansche) „Banner“ van Dr Henry Beets een blijkbaar met instemming uit 't tijdschrift „Religion and Culture“ overgenomen karakteristiek van de „ongescheiden onderscheidenheid“ der beide boven besproken groote mannen. Ik geef de letterlijke vertaling zonder verdere toelichting of bespreking.

De karakteristiek luidt dan aldus: „Van de twee groote Gereformeerde theologen in Nederland, Kuiper en Bavinck, oefende de eerste den grooteren invloed uit voor den tegenwoordigen tijd, maar zal de invloed van den laatste toch de meer blijvende zijn uit hoofde van zijn gave om die uitersten te vermijden, welke de menschen ten slotte altijd verwerpen. Gedurende langen tijd was Kuiper een uitgesproken supralapsarier met een groot aantal navolgers; maar Bavinck zeide, dat er elementen van waarheid in beide waren zoowel in de supralapsarische als in de infralapsarische stellingen en — tegenwoordig heeft Bavinck de meeste volgers. Wat betreft de kwestie van de „antithese“ sprak Kuiper van de „absolute antithese“, maar Bavinck heeft getoond, dat in de tegenwoordige wereld, waar de geloovigen niet absoluut volkomen, noch de ongelovigen absoluut verdorven zijn, er geen „absolute antithese“ in alle dingen kan zijn. 't Is dan ook een feit, dat Kuiper niet vasthoudend was in zijn visie omtrent de „absolute antithese“, want zijn „Gemeene Gratie“ is er mee in strijd.“ (The Banner, 8 Dec. 1921.)